

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2023; 1(125): 27-31
УДК 347.454.3 (477)
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2023/1.125-5>

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2023

С. Вавженчук, д-р юрид. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0002-6968-6720

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ДОГОВІР НА КОРИСТЬ ТРЕТЬОЇ ОСОБИ

Досліджуються окремі питання, пов'язані із проблемами правової регламентації договору на користь третьої особи. Здійснено огляд основних наукових робіт українських науковців, що досліджували договір на користь третьої особи та договірні правовідносини, що впливають із договору на користь третьої особи. В академічних колах залишається не вирішеним питання щодо вибору наукової теорії моменту виникнення права вимоги у третьої особи за договором на користь третьої особи. Саме тому в статті на методологічному рівні окрему увагу приділено основним теоріям моменту виникнення права вимоги у третьої особи за договором на користь третьої особи. З огляду на комплексний аналіз норм ЦК України, звернено увагу на те, яку теорію моменту виникнення укладення договору на користь третьої особи використано законодавцем у ЦК України. У контексті аналізу договору на користь третіх осіб звернено увагу на англійське право, а саме на Закон про договори (Права третіх осіб) у 1999 р. (English Contracts (Rights of Third Parties)). З'ясовано, чи в англійському договорному праві, до прийняття Закону про договори (Права третіх осіб), на рівні прецеденту все ж таки застосовувалося правило під назвою "privity of contract rule". Акцентується увага на тому, що договір на користь третьої особи слід відмежовувати від договору відступлення права вимоги кредитора на користь третьої особи (сингулярної сукцесії). У разі сингулярної сукцесії попередній кредитор вибуває із зобов'язання, а у договорі на користь третьої особи такої заміни кредитора не відбувається, оскільки кредитор і третя особа не змінюють один одного в існуючому зобов'язанні, вони не є правонаступниками один одного і як суб'єкти договірних правовідносин існують одночасно не виключаючи один одного. Також договір на користь третьої особи відмежовується від договору про виконання третій особі.

Ключові слова: договір, договірне право, договір на користь третьої особи, класифікація договорів, види договорів.

Вступ. Договір на користь третьої особи приваблює погляди як практиків, так і теоретиків договірних прав. Це пов'язано, у першу чергу з тим, що згадана договірна конструкція є, з одного боку, доволі витребуваною в майновому обороті, а з іншого – глибоко складною правовою моделлю, нерозуміння правової природи якої призводить до негативних наслідків на практиці.

В академічних колах залишається не вирішеним питання щодо вибору наукової теорії моменту виникнення права вимоги у третьої особи за договором на користь третьої особи. Безсистемне використання "теоретичної шапки" без глибокого аналізу правової природи договору на користь третьої особи дозволить прикрити все, що потрібно досліднику, а тому неминуче призведе до омани практиків. Усі ці проблеми спонукають без симпліфікації приділити увагу договору на користь третьої особи та порівняти його регламентацію в різних правопорядках.

Ґрунтуючись на доктринальних підходах, законодавстві України та деяких інших держав, метою цієї роботи є окреслити особливості договору на користь третьої особи, основні теорії моменту виникнення права вимоги у третьої особи за договором на користь третьої особи.

Проблемами правової регламентації договору на користь третьої особи займалися такі науковці, як І. Бровченко, Л. Герасимчук, Т. Доунс, Ю. Дубовицький, С. Дікін, І. Діба, О. Іоффе, О. Кот, Х. Кьотц, Б. О. Кузимич, Б. Маркесініс, С. Немченко, С. Свиридюк, К. Цвайгерт.

Варто звернути увагу на основні публікації у заданому ключі в Україні. Приміром, у 2002 р. О. Кот проаналізував низку проблемних питань регламентації договорів на користь третьої особи у своїй дисертації "Перехід прав кредитора до третіх осіб у цивільному праві України" [1] та монографії "Перехід прав кредиторів: Історія. Теорія. Законодавство" [2]. Він підкреслив, що "у таких договорах права між кредитором і вигодонабувачем (третьою особою) розподіляються (а не переходять) на стадії формування договірних зобов'язань, а головне – вигодонабувач не витісняє кредитора із зобов'язання" [1]. 2009 р. І. Бровченко в межах дисертаційного

дослідження на тему "Участь третіх осіб у цивільно-правових зобов'язаннях" приділив увагу також зобов'язальним правовідносинам, що впливають із договору на користь третьої особи [3].

Системно досліджував договори на користь третіх осіб О. Кузьмич у праці "Договір на користь третьої особи в цивільному праві" (2010) [4]. У подальшому він опублікував монографію "Договори на користь третіх осіб у цивільному праві України" (2014) [5]. О. Кузьмич, серед іншого, робить правильний висновок, який, чомусь, "замілюється" у практиці. За цим висновком, "Юридичну природу прав третьої особи слід розглядати залежно від того, чи договір укладено на користь встановленої чи не встановленої третьої особи. Зокрема, обґрунтовано, що якщо договір укладено на користь установленної третьої особи, то право, яке виникає у неї, є суб'єктивним. Якщо договір укладено на користь не встановленої третьої особи, то для виникнення суб'єктивних прав у третьої особи, крім укладення договору, вимагається також настання юридичних фактів, які спрямовані на персоніфікацію третьої особи" [5, с. 297]. Автор також зазначив, що "До виникнення суб'єктивного права право, яке виникає з моменту укладення договору, є секундарним" [5, с. 297]. В останньому випадку варто вести мову про наявність у третьої особи секундарного суб'єктивного права на приєднання до договору, яке виникає до моменту виникнення договірних прав за відповідним договором. Таке секундарне суб'єктивне право за своєю правовою природою є недоговірним, адже має інші нормативні й фактичні підстави виникнення, залежить не від волі сторін такого договору, окреслене конструкцією "право на свої дії".

2017 р. С. Свиридюк і Л. Герасимчук опублікували статтю "Виникнення прав третьої особи, на користь якої укладено договір". Автори дійшли висновку: "Що стосується вимоги у третьої особи, на користь якої укладено договір, то вона виникає безпосередньо з моменту укладення договору. Тому при роботі з договорами на користь невизначеної третьої особи слід мати на увазі, що

такий договір повинен містити чіткі ознаки, які б дозволили при виконанні індивідуалізувати третю особу, інакше не можна говорити про існування в цьому випадку договору на користь третьої особи" [6]. Таким чином, автори підтримали теорію моменту укладення договору.

Стаття ґрунтується на численних публікаціях автора (підручниках, навчальних посібниках, монографіях, наукових статтях, тезах тощо) та тією чи іншою мірою відображає власні раніше опубліковані наукові результати. Як наслідок, у частині раніше опублікованих автором (частково або повністю) наукових результатів, ця праця не містить нових наукових підсумків. Зокрема, у статті використано власні результати, що були раніше оприлюднені автором у навчальному посібнику "Договірне право" (2011) [7] та підручнику "Договірне право. Т. 1" (2022) [8].

Основні результати. Загальна характеристика договору на користь третьої особи

У першу чергу, для чіткості розуміння поняття договору на користь третьої особи у процесі наукової розвідки зафіксуємо його визначення. Договір на користь третьої особи – це договір, за яким третя особа, що не брала участь в його укладенні, набуває визначене на її користь суб'єктивне право вимоги до боржника. Класичним прикладами договору на користь третьої особи є договір страхування життя (гл. 67 "Страхування" ЦК України, Закон України "Про страхування"). Відповідно до ч. 1 ст. 979 ЦК України за договором страхування одна сторона (страховик) зобов'язується у разі настання певної події (страхового випадку) виплатити другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі й виконувати інші умови договору. Подібна норма міститься й у ст. 16 Закону України "Про страхування". Тобто, законодавцем передбачено, що страховик може зобов'язуватися, у разі настання певної події, не лише перед страхувальником, але й перед іншою особою, що визначена у договорі. Таким чином, за договором страхування життя, у разі настання страхового випадку (смерті страхувальника), право вимоги страхової виплати належить третій особі, що визначена у договорі. Також прикладом договору на користь третьої особи є договір банківського вкладу на користь вкладника (§ 3 "Банківський вклад" гл. 71 ЦК України). Відповідно до ст. 1058 ЦК України за договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (внесок), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та відсотки на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, установлених договором. З наведеної нормативної дефініції випливає, що крім іншого, банк управнений прийняти внесок не лише від вкладника, але й для нього [8, с. 74–75]. У положеннях ЦК України не лише передбачена можливість укладення окремих видів договору на користь третьої особи, але й, за загальним правилом, не заборонено їхнє укладення. Безумовно, обмеження укладення договору на користь третьої особи впливає, у першу чергу, із закону та правової природи договору. У договірному праві до договорів на користь третьої особи відносять такі: договір банківського внеску; договір підяду; договір про відчуження майна; договір довічного утримання; договір найму; договір страхування; договір управління майном.

Конструкція договору на користь третьої особи, безумовно, виходить за межі класичної теорії договору, адже не вписується у класичні ознаки договору. Справа у тому, що положення такого договору не відображають прямий правовий зв'язок між сторонами договору, що

ґрунтується на домовленості. На відміну від континентальної системи права, в англосаксонській правовій системі до недавнього часу було відсутнє монолітне бачення стосовно договорів на користь третіх осіб. Якщо у праві США до таких договорів ставляться виважено, то у праві Англії вони аж до 1999 р. були взагалі відсутні. В англійському договірному праві, до прийняття Закону про договори (Права третіх осіб), на рівні прецеденту застосовувалося правило під назвою "privity of contract rule" – це правило договірної зв'язку, яке сформоване вченням про зустрічне задоволення, без якого не існує договору [9]. Згадане правило було сформоване судом у справі Tweddle v. Atkinson 1861 р. Заради справедливості зауважимо, що такі конструкції як цесія, траст, оборотні документи, у тому числі цінні папери, не підпадали під дію означеного правила [10, р. 368–375; 8, с. 75].

Теорії моменту виникнення права вимоги у третьої особи за договором на користь третьої особи. Договір на користь третьої особи був відомий дореволюційному договірному праву. У той самий час він уважався доволі інноваційним і належним чином не дослідженим. Такий стан дореволюційної доктрини договірних права породив гостру дискусію у науковців та законодавців навколо моменту виникнення права вимоги у третьої особи за таким договором. У цьому зв'язку виникло три основні теорії [8, с. 75].

Першою можна назвати *вольову теорію*. Її прихильники вважають, що право вимоги у третьої особи до боржника за договором виникає з моменту виявлення третьою особою згоди на це в будь-якій формі. Як наслідок, із цього моменту договір вважається договором на користь третьої особи. Варто звернути увагу на те, що до моменту вираження волі третьої особи сторони вправі змінити, припинити укладений договір. У контексті вольової теорії в доктрині договірних права відсутня однозначна відповідь на питання стосовно правових наслідків у вигляді припинення договору у випадку не виявлення згоди третьою особою або її відмови від договору. Також дискусійним залишилося питання щодо розподілення плодів і доходів до моменту волевиявлення третьої особи стосовно права вимоги за договором. На думку дореволюційного науковця В. І. Сінаїського у цьому випадку слід вирішити питання про зворотну силу виразу волі (приєднання). "У разі мовчання договору вірним визнавати зворотню силу. Тому плоди та приріст ідуть третій особі з моменту укладення договору" [11, с. 317]. Третя особа до моменту виявлення згоди скористатися своїм правом за договором, не володіє договірним правом вимоги до боржника. За цих обставин, третя особа володіє лише секундарним правом (суб'єктивним правом через правову конструкцію "право на свої дії") на приєднання до договору. Згода третьої особи щодо розповсюдження на неї договірних прав і обов'язків відображена в законодавстві різних держав, зокрема: у ст. 1121 Французького цивільного кодексу, п. 1, 3 ст. 253. Кн. 6 Нідерландського цивільного кодексу [12, р. 456–469]. Норми ст. 636 "Договір на користь третьої особи" ЦК України не містять такої згоди третьої особи [8, с. 76].

Другою вважається *теорія приєднання*. Смысловий стрижень згаданої теорії виявляється в тому, що моментом набуття третьою особою суб'єктивного права вимоги вважається момент її приєднання до договору. Таким чином, з моменту приєднання третьої особи до договору, він вважається договором на користь третьої особи [8, с. 76–77]. Моментом приєднання до договору визнається факт волевиявлення про це третьої особи.

Третю теорію можна іменувати як *теорію моменту укладення договору*. За цією теорією договір кваліфікується як договір на користь третьої особи з моменту його укладення сторонами. У цьому аспекті не можливо оминати сучасний законодавчий підхід. Наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 636 ЦК України договором на користь третьої особи є договір, в якому боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок на користь третьої особи, яка встановлена або не встановлена у договорі. Як впливає з визначення, за загальним правилом обов'язок за договором на користь третьої особи у боржника виникає з моменту укладення договору. Наведений висновок підтверджується й ч. 3 ст. 636 ЦК України, за якою з моменту вираження третьою особою наміру скористатися своїм правом сторони не можуть розірвати або змінити договір без згоди третьої особи, якщо інше не встановлено договором або законом. Тобто, законодавцем момент вираження третьою особою наміру скористатися своїм правом розглядається не як момент укладення такого договору, а пов'язується з неможливістю сторін розірвати або змінити *існуючий* договір без згоди третьої особи. Більше того, у ч. 4 ст. 636 ЦК України згадується, що право вимоги третій особі надано саме на *підставі договору*. Комплексний аналіз наведених норм і доктринальних здобутків у цій сфері свідчить про те, що в положеннях ЦК України, які регламентують договір на користь третіх осіб, відображена теорія моменту укладення договору [8, с. 77].

Відповідно до ч. 2 ст. 636 ЦК України право вимоги щодо виконання договору на користь третьої особи належить як особі, що уклала договір, так і третій особі, на користь якої передбачено таке виконання договору. Отже, з огляду на згадану норму право вимоги третьої особи щодо виконання договору на користь третьої особи законодавець ставить у залежність не від волі (згоди) третьої особи, а від норми закону. Прикладом є подібне правило, яке давало третій особі право вимоги за договором. Воно було введене в англійське право лише Законом про договори (Права третіх осіб) у 1999 р. (English Contracts (Rights of Third Parties)). Зокрема, відповідно до розділу 1 (1) Закону про договори (Права третіх осіб), особа, яка не є стороною договору ("третья сторона"), наділена самостійним правом вимоги виконання умов договору, якщо (а) у договорі існує реальне застереження про відповідне право або (б) ... умова має на меті надати вигоду їй [13]. До 1999 р. спори таких третіх осіб англійські суди розглядали в межах деліктних правовідносин [14, р. 13–14, 102, 116; 8, с. 77–78].

Варто звернути увагу на ч. 3 ст. 636 ЦК України. Відповідно до цієї норми з моменту вираження третьою особою наміру скористатися своїм правом сторони не можуть розірвати або змінити договір без згоди третьої особи, якщо інше не встановлено договором або законом. Ураховуючи вищенаведене, третя особа стає учасником договірних зобов'язань (але не стороною всього договору) лише з моменту висловлення наміру скористатися своїм правом вимоги за договором або після такого моменту, якщо останнє буде окреслене договором. Третя особа, що висловила відповідний намір, не наділена статусом сторони договору з огляду на відсутність у неї повного комплексу суб'єктивних прав, що притаманний стороні за договором. Зокрема, у такої третьої особи відсутнє право на розірвання договору. У той же час, згадана третя особа виступає кредитором за договорним зобов'язанням [8, с. 78].

Договір на користь третьої особи передбачає виконання цього договору в інтересах кредитора (сторони

договору), але на користь особи, що не збігається з ним. Прикладом може служити укладення на підставі ч. 2 ст. 771 та ст. 985 ЦК України орендарем договору страхування майна, що орендується на користь орендодавця. У разі настання страхового випадку право вимоги виплати страхового відшкодування належатиме орендодавцю, оскільки він буде вигодонабувачем за таким договором страхування. Якщо такий орендодавець (третья особа) відмовиться від права, наданого йому на підставі договору страхування, орендар (кредитор), який уклав договір страхування майна на користь третьої особи, може сам скористатися цим правом, якщо інше не впливає зі змісту договору. Тобто договором на користь третьої особи можуть бути передбачені окремі наслідки відмови третьої особи від права вимоги й набуття права вимоги за договором кредитором (стороною договору). Указане правило може бути невідповідне законом, характером договірного зобов'язання, самим договором тощо [8, с. 78–79].

У разі невиконання або неналежного виконання договору на користь третьої особи боржником така третя особа має право звернутися до суду за захистом свого порушеного права або законного інтересу з позовом до боржника-порушника, а не до кредитора.

Відмежування договору на користь третьої особи від суміжних правових конструкцій. Договір на користь третьої особи слід відмежовувати від договору уступки права вимоги кредитора на користь третьої особи (сингулярної сукцесії). У разі сингулярної сукцесії попередній кредитор вибуває із зобов'язання, а у договорі на користь третьої особи такої заміни кредитора у зобов'язанні не відбувається, оскільки кредитор і третя особа не змінюють один одного в існуючому зобов'язанні, вони не є правонаступниками один одного і як суб'єкти договірних правовідносин існують одночасно, не виключаючи один одного. Також договір на користь третьої особи відмежовується від договору про виконання третій особі. В юридичній літературі договір про виконання третій особі також іменують договором про вручення третій особі [15, с. 35]. Договір про виконання третій особі не породжує будь-якого суб'єктивного договірного права вимоги у третьої особи на відміну від договору на користь третьої особи. За договором про виконання третій особі така третя особа лише приймає виконання за договором, який укладено на її користь. Отже, якщо за договором відсутнє суб'єктивне договірне право вимоги третьої особи до боржника про виконання, тоді слід вести мову не про договір на користь третьої особи, а про договір про виконання третій особі. Прикладом договору про виконання третій особі є випадок, де за договором купівлі-продажу цукерок покладено обов'язок на продавця доставити товар (цукерки) третій особі за вказаною покупцем у договорі адресою. У разі невиконання або неналежного виконання поставки цукерок третій особі, остання позбавлена права вимагати виконання договірних зобов'язань від боржника, адже відповідне право належить покупцю [8, с. 79]. Договір на користь третьої особи варто відмежовувати від представництва (договорів доручення). Набуття прав за договором на користь третьої особи не пов'язане з наданням повноважень, що наявні у представництві. Ю. Дубовицький із цього приводу вірно зазначив, що на підставі угоди, вчиненої представником у межах повноважень, в особи, яку представляють, можуть виникати не тільки права, але й обов'язки, у той час як у третьої особи на підставі договору, укладеного на її користь, можуть виникати тільки права; укладаючи договір, суб'єкти цивільних прав діють від власного імені, а не від імені третіх осіб, що є харак-

терним для представників; для того щоб набути право через представника, необхідні два юридичних факти: повноваження і сам договір, у той час як за досліджуванним договором достатньо самого договору [16]. Дійсно, третя особа за договором на користь третіх осіб може набути лише суб'єктивні права, а не обов'язки, які вона реалізує зі своєю метою. Виникнення права за договором через представника ґрунтується на складному юридичному факті: факт наявності повноважень представника плюс факт укладеного договору. При цьому представник не володіє секундарним правом (правом на приєднання до договору до моменту виявлення згоди скористатися своїм правом вимоги за договором), яке існує у третьої особи.

Висновки. Підсумовуючи, варто констатувати, що мета цієї роботи досягнена, адже окреслено особливості договору на користь третьої особи, основні теорії моменту виникнення права вимоги у третьої особи за договором на користь третьої особи. У процесі наукової розвідки в заданій правовій площині автор дійшов таких висновків. По-перше, окреслено три основні теорії моменту виникнення права вимоги у третьої особи за договором на користь третьої особи. Першу теорію можна назвати як *вольову*. Другою є теорія *приєднання*. Третю теорію можна іменувати як *теорію моменту укладення договору*. По-друге, комплексний аналіз норм ст. 363 ЦК України й доктрини договірної права дає підстави для висновку про те, що законодавцем у ЦК України в регламентації договору на користь третьої особи відображена саме правова теорія моменту укладення договору. По-третє, з огляду на аналіз норми ч. 2 ст. 636 ЦК України, законодавець ставить право вимоги третьої особи щодо виконання договору на користь третьої особи у пряму залежність не від волі (згоди) третьої особи, а від норми закону. Також окреслено, що подібне правило, яке давало третій особі право вимоги за договором, було введено в англійське право лише Законом про договори (Права третіх осіб) у 1999 р. (English Contracts (Rights of Third Parties)). По-четверте, зацентовано увагу на тому, що в англійському договірному праві, до прийняття Закону про договори (Права третіх осіб), на рівні прецеденту застосовувалося правило під назвою "privity of contract rule". По-п'яте, уточнено науковий підхід, за яким третя особа до моменту виявлення згоди скористатися своїм правом вимоги за договором не володіє договірним правом вимоги до боржника. За цих обставин, третя особа володіє лише секундарним суб'єктивним правом на приєднання до договору. Таке секундарне суб'єктивне право належить до регулятивних прав, має недоговірну природу, власні нормативну й фактичну підстави виникнення, реалізується через правову конструкцію правовідношення "право на свої дії". По-шосте, порівнюючи договір на користь третьої особи та представництво виявлено, що представник, на відміну від третьої особи, не володіє секундарним правом (на приєднання до договору, до моменту виявлення згоди скористатися своїм правом вимоги за договором).

Список використаних джерел

1. Кот О. О. Перехід прав кредитора до третіх осіб у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 / Кот Олександрів ; Київ. нац. ун-т імені Т. Шевченка. – Київ, 2002. – 20 с.
2. Кот О. О. Перехід прав кредиторів. Історія. Теорія. Законодавство / О. О. Кот. – Київ : Юрінком Інтер, 2002. – 160 с.
3. Бровченко І. О. Участь третіх осіб у цивільно-правових зобов'язаннях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 / Бровченко Ігор Олександрович ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2009. – 20 с.

4. Кузьмич О. Я. Договір на користь третьої особи в цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 / Кузьмич Олег Ярославович. – Київ, 2010. – 212 с.
5. Кузьмич О. Я. Договори на користь третіх осіб у цивільному праві України : монографія / О. Я. Кузьмич. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2014. – 334 с.
6. Свиридчук С. М. Виникнення прав третьої особи, на користь якої укладено договір / С. М. Свиридчук, Л. В. Герасимчук [Електронний ресурс] // Науковий огляд. – 2017. – № 10. Режим доступу: <https://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1355/1457> (дата звернення: 06.02.2023).
7. Вавженчук С. Я. Договірне право: навч. посіб. / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – Київ: КНЕУ, 2011. – 584 с.
8. Вавженчук С. Я. Договірне право: підручник: у 2 т. / С. Я. Вавженчук. – Харків: Право, 2022. – Т. I. – 632 с.
9. Tweddle v. Atkinson [1861] EWHC QB J57, 121 ER 762 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/QB/1861/J57.html> (дата звернення: 06.02.2023).
10. Downes T. A. Textbook on contract / T. A. Downes. – 5th rev. ed. – London : Blackstone Press Ltd., 1997. – 446 p.
11. Синайский В. И. Русское гражданское право. Выпуск II. Обязательственное, семейное и наследственное право / В. И. Синайский. – 1915. – 451 с.
12. Zweigert K. An Introduction to Comparative Law / K. Zweigert, H. Kötz / trans. by T. Weir. – 3rd ed. – Oxford : Clarendon Press, 1998. – 744 p.
13. Privity of Contract: The Impact of the Contracts (Right of Third Parties) Act 1999 / ed. by R. Merkin. – Informa Law from Routledge, 2000. – 552 p.
14. Markesinis B. S. Tort Law / B. S. Markesinis, S. F. Deakin. – 4th ed. – Oxford : Clarendon Press ; New York : Oxford University Press, 1999. – 816 p.
15. Иоффе О. С. Обязательственное право / О. С. Иоффе. – Москва : Юрид. лит., 1975. – 880 с.
16. Дубовицкий Ю. Договоры в пользу третьих лиц / Ю. Дубовицкий // Журнал министерства юстиции. – 1910. – № 10. – С. 241–310.

References

1. Kot, O. O. (2002). *Perekhid prav kredytora do tretikh osib v tsyvilnomu pravi Ukrainy [Transfer of the creditor's rights to third parties in the civil law of Ukraine]* [PhD Dissertation Abstract] (in Ukrainian).
2. Kot, O. O. (2002). *Perekhid prav kredytoriv: Istoriia. Teoriia. Zakonodavstvo [Transfer of creditors' rights: History. Theory. Legislation]*. YurinkomInter (in Ukrainian).
3. Brovchenko, I. O. (2009). *Uchast tretikh osib u tsyvilno-pravovykh zobov'iazanniakh [Participation of third parties in civil obligations]* [PhD Dissertation] (in Ukrainian).
4. Kuzmich, O. Ya. (2010). *Dohovir na koryst tretioi osoby v tsyvilnomu pravi Ukrainy [Contract in favour of a third party in the civil law of Ukraine]* [PhD Dissertation] (in Ukrainian).
5. Kuzmich, O. Ya. (2014). *Dohovory na koryst tretikh osib u tsyvilnomu pravi Ukrainy [Contracts in favour of a third parties in the civil law of Ukraine]*. Vyd-vo Prykarp. nats. un-tuim. V. Stefanyka (in Ukrainian).
6. Svyrydiuk, S. M. & Herasymchuk, L. V. (2017). Vynyknennia prav tretioi osoby, na koryst yakoi ukladeno dohovir [Emergence of the rights of the third party in whose favour the contract was concluded]. *Naukovyi Ohliad [Scientific Review]*, 10. <https://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1355/1457> (in Ukrainian).
7. Vavzhynchuk, S. Ya. (2011). *Dohovirne pravo : navch. posib [Contract Law: educational manual]*. KNEU (in Ukrainian).
8. Vavzhynchuk, S. Ya. (2022). *Dohovir ne pravo : pidruchnyk [Contract Law: textbook] (Vol. 1). Pravo* (in Ukrainian).
9. Tweddle v. Atkinson (High Court of Justice Queen's Bench Division June 7, 1861).
10. Downes, T. A. (1997). *Textbook on Contract* (5th ed.). Blackstone Press Ltd.
11. Sinayskiy, V. I. (1915). *Russkoye grazhdanskoye pravo. Vypusk II. Obyazatel'stvennoye. semeynoye i nasledstvennoye pravo [Russian Civil Law. Issue II. Obligations, Family and Inheritance Law]* (in Russian).
12. Zweigert, K., & Kötz, H. (1998). *An Introduction to Comparative Law* (3rd ed.). Clarendon Press.
13. Merkin, R. (Ed.). (2000). *Privity of Contract: The Impact of the Contracts (Right of Third Parties) Act 1999* (1st ed.). In forma Law from Routledge.
14. Markesinis, B. S., & Deakin, S. F. (1999). *Tort Law* (4th ed.). Clarendon Press; Oxford University Press.
15. Ioffe, O. S. (1975). *Obyazatel'stvennoye pravo [Obligations Law]*. Yurid. Lit. (in Russian).
16. Dubovitskii, Y. (1910). *Dogovory v polzutretikh lits. Zhurnal ministerstva yustitsii [Contracts in favour of third parties]. Zhurnal Ministerstva Yustitsii [Journal of the Ministry of Justice]*, 10, 241–310 (in Russian).

Надійшла до редколегії 21.02.23

S. Vavzhenchuk, Dr. Sc. (Law), Prof.
ORCID ID: 0000-0002-6968-6720
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

CONTRACT IN FAVOUR OF A THIRD PARTY

The article, based on scientific doctrine, the legislation of Ukraine and some other countries, examines certain issues related to the problems of legal regulation of a contract in a favour of a third party. A review of the main scientific papers of Ukrainian scientists, who studied the contract in favour of a third party and contractual legal relations arising from the contract in favour of a third party, was carried out. Among scientists, the issue of scientific theory of the moment when third party's right emerges under a contract in favour of a third party remains unresolved. That is the reason the article, on a methodological level, draws specific attention to the main theories of emergence of a third party's right under a contract in favour of a third party. In view of the comprehensive analysis of the norms of the Civil Code of Ukraine, attention is drawn to what theory of the moment of conclusion of a contract in favour of a third party was adopted by the legislator in the Civil Code of Ukraine. In the context of analysis of a contract in favour of third parties, attention is paid to English law, namely the Contract (Rights of Third Parties) Act 1999. It is clarified whether in English contract law, before the adoption of the Contract (Rights of Third Parties) Act, according to precedent law, the rule called "privity of contract rule" was still applied. It is also emphasized that a contract in favour of a third party should be distinguished from a contract of assignment of creditor's right to a third party (singular succession). In the case of singular succession, the previous creditor is 'removed' from the obligation, and in a contract in favour of a third party, such a replacement of the creditor in the obligation does not occur, since the creditor and the third party do not replace each other in the existing obligation, they are not successors of each other and as participants of the contractual relationship exist at the same time without excluding each other. Also, a contract in favour of a third party should be distinguished from a contract under which fulfilment is to be performed to a third person.

Keywords: contract, contract law, contract in favour of a third party, classification of contracts, types of contracts.